

GRACE

OTÁZKY A ODPOVĚDI

Pro bližší informace o tématu voda a klima můžete nahlédnout také do *Odborného materiálu: Voda a klima* u této lekce.

Příběh rodiny Musyů je rovněž zpracován v lekci *Děkujeme za déšť*, která se věnuje boji Gracina tatínka za podporu keňských farmářů.

1. Jak vznikl nápad zpracovat příběh Grace? Jak se režisérkám povedlo zachytit příběh v takto dlouhém časovém horizontu?

Režisérka Julia Dahr se s rodinou třináctileté Grace Musyové poprvé setkala při natáčení svého předchozího dokumentu *Děkujeme za déšť* (2017). V roce 2011 přijela jako norská studentka do keňského regionu Mutomo hledat farmáře zasažené extrémním suchem a změnou klimatu. Během průzkumu oslovila řadu zemědělců; Gracin otec Kisilu Musya byl **posledním**, na kterého narazila – a právě jeho neobyčejně **aktivní a odhodlaný přístup** ji zaujal nejvíce. Kisilu byl velmi iniciativní – dokonce si při natáčení kladl podmínku, že **dostane vlastní kameru**, aby mohl situaci dokumentovat sám. Skutečnost, že **aktivně hledal řešení** pro svůj vysychající farmářský pozemek i komunitu, Julii přesvědčila, aby film postavila na jeho rodině. Tak navázala dlouhodobý vztah s rodinou Musyových – nejprve prostřednictvím Kisilu v *Děkujeme za déšť*, poté s jeho dcerou v novém filmu *Grace*.

2. Jak se rodině Grace daří nyní? Opravili dům?

Rodina Musyových dnes díky adaptačním opatřením **prosperuje mnohem lépe** než v dobách na začátku filmu. Zasazené stromy chrání plodiny před počasím a větrem, lépe udržují vodu v půdě a zvyšují rozmanitost a kvalitu půdy. Rodina provedla i další změny: pěstují nyní **odolnější plodiny** – čirok, proso, maniok aj., chovají zvířata – včely, slepice, kozy i krávu, čímž získali další zdroje obživy nezávislé na dešti. Poblíž pole vybudovala komunita nádrž, která shromažďuje vodu během období deštů. Stále musí na farmě tvrdě pracovat, ale produkty nyní dokáží nejen uživit rodinu, ale **mají i přebytky na prodej** sousedům. Dům opravili s použitím odolnějších materiálů; stále mají obavy, co změny počasí do budoucna přinesou, ale jsou na to lépe připraveni.

3. Chodí Grace a její sourozenci do školy?

Všechny děti z rodiny Musyových dnes navštěvují školu, i když to dříve nebylo snadné. Základní školné je v Keni zdarma, ale stát hradí pouze jednoho učitele, který má obvykle velmi přeplněnou třídu; proto se Kisiluova komunita domluvila na hrazení školného, ze kterého se pokrývá druhý učitel. Pokud jsou však rodiče v prodlení s platbou, děti zůstávají doma, dokud není dluh vyrovnán.

Kisilu jako drobný farmář často zápasil s tím, aby školné včas zaplatil. Situace se však postupně zlepšila díky publicitě filmu i tvrdé práci rodiny. Ne vždy může každé z dětí studovat co by chtělo a kdy by chtělo, ale **všechny školou povinné děti nyní do školy řádně docházejí** a několik nejstarších potomků už postoupilo dál – **tři děti studují na univerzitě** (zemědělské obory). Vzdělání tak v rodině získalo prioritu, aby děti byly připravené do budoucna nejen na farmaření, ale i na jiné možnosti. Podmínky vzdělávání dětí jsou nicméně skromné – místní venkovské školy mají omezené vybavení a rodina musí nadále pečlivě hospodařit, aby uhradila všechny výdaje spojené se studiem tak početné rodiny.

4. Jak dopadá změna klimatu na keňské farmáře?

Co se týče farmářů v Keni, **zemědělská produkce je v této subsaharské zemi ohrožena zejména** měnícím se množstvím srážek a jejich frekvencí a intenzitou. Vzhledem k tomu, že **keňské zemědělství je závislé na dešťových srážkách**, právě tyto dopady se negativně projevují při pěstování takových plodin, jakými jsou například kukuřice nebo čaj. Snížená úroda může způsobit nedostatek potravin pro farmářské rodiny a také snížení počtu zaměstnanců v oblasti zemědělství, což může vést k růstu nezaměstnanosti a sporům o zdroje. Připomeňme, že **zemědělství je pro stát Keňa klíčové** – přímo tvoří cca 26 % HDP a dalších 27 % HDP je navázáno na tento sektor. V zemědělství je zaměstnáno přes 40 % celkové populace a více než 70 % obyvatel žije na venkově. V následujících letech se očekávají další dopady změn klimatu na místní zemědělství.

5. Je sázení stromů univerzálním receptem na změnu klimatu? Co k tomu farmáře vede?

Stromy jsou jedním z efektivních „nástrojů“, jak čelit změně klimatu, rozhodně ale **nejsou univerzálním receptem** na měnící se klima a dopady této změny. V prvé řadě je nutné zdůraznit, že stromy představují jednu z nejstarších technologií či biotechnologií v boji proti změně klimatu, a to díky jejich přirozené schopnosti lapat/zachytávat oxid uhličitý, hlavní skleníkový plyn, který způsobuje a zhoršuje změnu klimatu. Zároveň mají nezastupitelnou funkci například při **zmírňování eroze, uchovávání vláhy v půdě, poskytování vhodných životních podmínek pro řadu živočichů a rostlin apod.** Z pohledu zemědělců je tak výsadba stromů a péče o ně jedním z nejefektivnějších – a nejdostupnějších – způsobů, jak chránit svou úrodu před dopady změny klimatu. Právě díky tomu, že vzrostlé stromy poskytují řadu výhod a je snadné pochopit jejich fungování, je jejich role často vyzdvihována. Stále zajímavější je proto například technika agrolesnictví, která propojuje zemědělství s výsadbou stromů.

Pro keňské farmáře je sázení stromů skutečně efektivním přístupem, který pomáhá na řadě front – stromy jsou například **zdrojem ovoce, zabraňují erozi, uchovávají vláhu, poskytují stín** apod. Je však zcela zásadní si uvědomit, že pouze sázením stromů nelze svět a život na něm ochránit před změnou klimatu, a to z řady důvodů. Jedním z těch snadno pochopitelných je, že samy stromy jsou **závislé na stabilním ekosystému**, a tak dopady měnícího se klimatu často podřývají vhodné podmínky pro jejich růst (připomeňme, že kůrvec se dokáže přemnožit právě kvůli možnosti napadnout slabé stromy, které nemají dostatek vláhy, aby se mu ubránily). Vedle otázky výběru těch „správných“ druhů stromů a vědomí, že o stromy musí být postaráno udržitelně, je ale klíčová skutečnost, že změnu klimatu lze mírnit především tím, že se budou snižovat emise skleníkových plynů. Ty vznikají ve všech oblastech našeho života a hospodářství – v oblasti dopravy, energetiky, průmyslu, zemědělství a dalších.

6. Jakým jazykem Grace mluví?

Grace mluví jazykem kikamba (jazyk místního kmene), svahilsky (národní jazyk) a anglicky (národní jazyk).

7. Stane se Grace komičkou?

Grace chodí na střední školu a momentálně sní o tom, že se stane herečkou (kromě toho, že se stane farmářkou).

8. Viděla Grace film?

Ano, a je na něj opravdu pyšná.

Odpovědi vypracovala:

Romana Březovská, analytička Výzkumného centra Asociace pro mezinárodní otázky, otázky č. 4 a 5

Ostatní odpovědi byly vypracovány s použitím níže uvedených zdrojů:

Film screening guide, Differ media

https://www.canva.com/design/DAGpe83AiKc/TSwRCHo4X3xYnpIN9zu3sQ/view?utm_content=DAGpe83AiKc&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=uniquelinks&utlId=hbd478bec2e#21

From barren to bountiful: How Kisilu thrives in a changing climate, 5. října 2024

<https://nation.africa/kenya/health/from-barren-to-bountiful-how-kisilu-thrives-in-a-changing-climate-4785520>

Thank you for rain – německá premiéra filmu s diskuzí, 15. 12. 2017

<https://eayuma.com/thank-you-for-rain/#:~:text=During%20the%20Q%26A%20session%2C%20Julia,keep%20coming%20back%20and%20back>

Poslední aktualizace: 8/2025